

พฤติกรรม的开รับข่าวสารทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย
ตามหลักสาราณียธรรม*

POLITICAL NEWS EXPOSURE BEHAVIOR IN A DEMOCRATIC REGIME
ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF SARANIYADHAMMA

พระสิทธิรักษ์ จันทสโร, พระมหาฉัตรชัย ปญญาวฑฒโน, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า
Phar Sittirak Juntasaro, Phramaha Chatchai Panyawatthano, Apinyar Chatchorfa
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: Soon1983pk@gmail.com

บทคัดย่อ

การสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายไร้สายเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน อินเทอร์เน็ตสามารถช่วยส่งเสริมทำให้เกิดคุณภาพทางการศึกษา สังคม วัฒนธรรม รวมไปถึงเศรษฐกิจ ผู้รับสารจึงมีทางเลือกในเปิดรับข้อมูลข่าวสารได้หลายช่องทางได้ด้วยตนเอง ดังนั้นพฤติกรรม的开รับข้อมูลข่าวสารของบุคคลทั่วไปผ่านสื่อต่าง ๆ จึงมีพฤติกรรมความต้องการในการเปิดรับสื่อที่แตกต่างกัน รวมไปถึงการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองด้วยการรับข่าวสารทางการเมืองที่แต่ละบุคคลได้รับอาจเป็นปัจจัยประเภหนึ่งที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละบุคคล กล่าวคือการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะมีอัตราสูง และมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง

พฤติกรรม的开รับข่าวสารทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักสาราณียธรรมมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการส่งเสริมความเข้าใจ ความร่วมมือ และการพัฒนาความสัมพันธ์ในสังคม การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรม的开รับข่าวสารทางการเมืองโดยเน้นความสำคัญของหลักสาราณียธรรม 6 ประการ ได้แก่ เมตตา ายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาโมกรรม สาราณโมคิ สีสามัญญดา และทัญญูสามัญญดา ผลการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย โดยเน้นการบูรณาการหลักธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง

คำสำคัญ: พฤติกรรม; ข่าวสารทางการเมือง; ระบอบประชาธิปไตย

Abstract

Wireless network communication is widely popular today. The Internet plays a significant role in enhancing the quality of education, society, culture, and the economy. Information recipients have multiple options to access information through various channels independently. Therefore, individuals exhibit varying behaviors and preferences in accessing information, including political news. The reception of political news by individuals may influence their participation in politics. The degree and effectiveness of public political participation depend largely on their political knowledge and understanding.

The behavior of receiving political news in a democratic system based on Saraniyadhamma principles is directly related to promoting understanding, cooperation, and fostering relationships within society. This study aims to analyze the behavior of receiving political news by emphasizing the importance of six Saraniyadhamma principles: Metta-Kayakamma (acts of loving-kindness), Metta-Vacikamma (speech of loving-kindness), Metta-Manokamma (thoughts of loving-kindness), Sadharana-Bhoga (shared resources), Sila-Samannata (equality in conduct), and Ditthi-Samannata (harmony in views). The findings of this study can be applied to the development of democratic systems in alignment with the Thai social context by integrating these principles to enhance mutual understanding among citizens in political processes.

Keyword: Behavior; Political News; Democracy

บทนำ

การสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายไร้สายเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน มีการเชื่อมโยงเครือข่ายสังคมเข้าด้วยกัน จึงเกิดการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว สื่อเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาหรือปฏิบัติงาน ทั้งในด้านการสืบค้นข้อมูลทุกสาขาอาชีพ อินเทอร์เน็ตสามารถช่วยส่งเสริมทำให้เกิดคุณภาพทางการศึกษา สังคม วัฒนธรรม รวมไปถึงเศรษฐกิจได้ ปัจจุบันการรับข้อมูลข่าวสารมีหลายช่องทางนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่จะศึกษาความพึงพอใจ การเปิดรับสื่อผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ วิทยุ โซเชียลมีเดีย เปิดรับข้อมูลข่าวสาร

ความเคลื่อนไหวในสังคม รวมไปถึงข่าวสารทางการเมืองที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้รับสาร และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนรู้ ผู้รับสารจึงมีทางเลือกในเปิดรับข้อมูลข่าวสารได้หลายช่องทางได้ด้วยตนเอง ดังนั้นพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของบุคคลทั่วไปผ่านสื่อต่าง ๆ จึงมีพฤติกรรมความต้องการในการเปิดรับสื่อที่แตกต่างกัน รวมไปถึงการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองด้วย

การรับข่าวสารทางการเมืองที่แต่ละบุคคลได้รับอาจเป็นปัจจัยประเภทหนึ่งที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละบุคคลกล่าวคือการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะมีอัตราสูง และมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการสื่อสารทางการเมืองจึงนับเป็นกระบวนการที่เป็นตัวกลางระหว่างสมาชิกของสังคมทางการเมืองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารสื่อสาร ตลอดจนทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันทางการเมือง โดยมีผู้ส่งสาร คือรัฐบาล หรือนักการเมืองรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้รับสารคือ ประชาชน โดยผ่านตัวกลาง ช่องทางคือสื่อต่าง ๆ อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ โซเชียลมีเดียต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิด เกิดความรู้ความเข้าใจใหม่ตลอดจนเกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ดังนั้นรัฐบาลจึงมีอำนาจในการควบคุมการกระจายข่าวสารทางการเมือง รวมถึงความสำคัญเรื่องการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง (นิลุบล ใจอ่อนน้อม, 2543)

การสื่อสารในยุคปัจจุบันที่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายสังคมอย่างรวดเร็วเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของประชาชน โดยเฉพาะในมิติของการสื่อสารทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ความสำคัญของหลักสาราณียธรรมซึ่งเป็นธรรมที่เน้นความสัมพันธ์อันดี ความร่วมมือ และการเข้าใจกันระหว่างบุคคล เป็นกรอบสำคัญในการเสริมสร้างการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพ หลักธรรมนี้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของระบอบประชาธิปไตยที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองบนพื้นฐานของความรู้ ความเข้าใจ และความรับผิดชอบร่วมกัน (พุทธิสาน ชุมพล, 2537)

กลุ่มอิทธิพลจะมีบทบาทในกระบวนการทางการเมืองมากหรือน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับอำนาจต่อรองของกลุ่ม ระบบการเมืองการปกครอง และวัฒนธรรมทางการเมืองของเทศนั้น ๆ เป็นสำคัญ โดยอาจสรุปได้ว่ากลุ่มการเมืองในประเทศเสรีประชาธิปไตยนั้น มีอยู่ 4 กลุ่มใหญ่ ที่มีความสำคัญในทางการเมือง คือ 1. กลุ่มการเมือง ได้แก่ กลุ่มผู้นำทหาร ข้าราชการพลเรือน และกลุ่มนักการเมือง 2. กลุ่มนักธุรกิจ ได้แก่ กลุ่มนักธุรกิจที่มีเส้นสายโยงใยกับกลุ่มนักการเมืองตามรูปแบบอุปถัมภ์ของไทย 3. กลุ่มผู้ใช้แรงงาน ซึ่งการเกิดอุตสาหกรรมและชุมชน ทำให้มีผู้ใช้แรงงาน และผู้ที่อยู่ในชุมชนมากขึ้น กลุ่มคนเหล่านี้ไวต่อการถูกฉกฉวยผลประโยชน์ ไวต่อประเด็นทางการเมือง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับรายได้

และความเป็นอยู่ของตน 4. กลุ่มปัญญาชน ถือเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมาก และเป็นกลุ่มที่เรียกได้ว่าเป็นมโนสมองของชาติ ประเทศไทยซึ่งเป็นพื้นที่มีประชากรอยู่อย่างหนาแน่นมีสื่อมวลชนหลายรูปแบบ และ พฤติกรรมการรับสารส่วนใหญ่มาจากโซเชียล สิ่งเหล่านี้จึงถือเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของแต่ละคนว่าจะมีความนิยมหรือมีแนวโน้มในการเลือกเปิดรับข่าวสารทางการเมืองไปในแนวทางใดบ้าง (ลิขิต ธีรเวคิน, 2550)

ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักสารานิยมธรรม ซึ่งการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบในการวางแผน และกำหนดวิธีที่เหมาะสมของภาครัฐในการที่จะผลิตสื่อ เผยแพร่สื่อ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทางการเมืองให้กับประชาชนทราบ โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่หลากหลาย และประชาชนสามารถเข้าถึงได้สะดวกครอบคลุม และยังสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ของพื้นที่อื่น ๆ ต่อไปได้ในอนาคต

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร

การเลือกสรรข่าวสารของบุคคลเป็นสิ่งที่อธิบายถึงพฤติกรรมการสื่อสารของแต่ละบุคคลว่าความแตกต่างกันทางสภาพส่วนบุคคลหรือสภาพจิตวิทยามีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร โดยมีกระบวนการเลือกสรร (Selective Process) ที่แตกต่างกันดังนี้

1. พฤติกรรมการเปิดรับ (Exposure) คือการที่ผู้บริโภคเลือกที่จะรับเอาสิ่งเร้าเข้ามาโดยผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งเป็นการเลือกรับสิ่งเร้าบางตัวเท่านั้น เห็นได้ว่าพฤติกรรมการเปิดรับเป็นขั้นตอนแรกสุดของกระบวนการรับรู้ (Perception) เมื่อผู้บริโภคมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อแล้วก็จะทำการสนใจในตัวสาร และต่อมาจึงทำการตีความหมายสารที่ได้รับ ผู้รับสารจะใช้สื่ออะไรก็ตาม ผู้รับสารจะเลือกสรรและแสวงหาข่าวสารตามความต้องการหรือความคาดหวังที่แตกต่างกันไปในแต่ละคน ผู้รับสารจะมีกระบวนการในการเลือกสรรข่าวสาร (Selective Process) โดยกระบวนการเลือกสรรข่าวสารจะเปรียบเสมือนเครื่องกรอง (Filters) การรับรู้ข่าวสารของมนุษย์มี 3 ขั้นตอน

2. การเลือกเปิดรับ หรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention) หมายถึง แนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกเปิดรับนี้ได้มีการศึกษาวิจัยกันอย่างกว้างขวาง และพบว่า การเลือกเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ อาทิเช่น ทศนคติเดิมของผู้รับสาร คือ บุคคลมักจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึกนึกคิดเดิมของ

ตนเอง ทั้งนี้เพราะการได้รับข่าวสารใหม่ที่ไม่ลงรอยหรือไม่สอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจหรือทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว จะเกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจที่เรียกว่า “Cognitive Dissonance” ดังนั้น การที่จะลดหรือหลีกเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ก็ต้องแสวงหาข่าวสารหรือเลือกสรรเฉพาะข่าวสารที่ลงรอยกับความคิดเดิมของตน เมื่อบุคคลได้ตัดสินใจในเรื่องหนึ่งที่มีความได้เปรียบเสียเปรียบก้ำกึ่งกัน บุคคลย่อมมีแนวโน้มที่จะแสวงหาข่าวสารที่สนับสนุนการตัดสินใจนั้น ๆ มากกว่าที่จะแสวงหาข่าวสารที่ขัดกับสิ่งที่กระทำลงไป (ลลิตา อังสวานนท์, 2554)

แม้ว่าบุคคลจะมีพฤติกรรม的开ปรับข่าวสารที่แตกต่างกัน มีวัตถุประสงค์ในพฤติกรรม的开ปรับข่าวสารที่แตกต่างกัน และมีความต้องการในพฤติกรรม的开ปรับข่าวสารที่แตกต่างกันนั้น แต่โดยทั่วไปแล้วบุคคลจะทำพฤติกรรม的开ปรับข่าวสารอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. พฤติกรรม的开ปรับข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยผู้รับสารมีความคาดหวังจากสื่อมวลชนว่าการบริโภคข่าวสารจากสื่อมวลชนจะช่วยตอบสนองความต้องการของเขาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือเปลี่ยนลักษณะนิสัย เปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างได้โดยการเลือกบริโภคสื่อมวลชนนั้นจะขึ้นอยู่กับความต้องการ หรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์และความตั้งใจในการใช้ประโยชน์แตกต่างกันไป

2. พฤติกรรม的开ปรับข่าวสารจากสื่อบุคคล โดยสื่อบุคคล หมายถึง ตัวบุคคลผู้ที่นำข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยการติดต่อระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ที่จะมีปฏิกริยาโต้ตอบระหว่างกันโรเจอร์สและชูเมกเกอร์ (Rogers and Shoemaker) กล่าวว่าในกรณีที่ต้องการให้บุคคลใดเกิดการยอมรับสารนั้น ควรที่จะใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล โดยใช้สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร สื่อบุคคลนี้จะมีประโยชน์อย่างมากในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างชัดเจนและตัดสินใจรับสารได้อย่างมั่นใจยิ่งขึ้น ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

- 2.1 การติดต่อโดยตรง (Direct Contact) เป็นการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจหรือชักจูงโน้มน้าวใจกับประชนโดยตรง

- 2.2 การติดต่อโดยกลุ่ม (Group Contact of Community Public) โดยกลุ่มจะมีอิทธิพลต่อบุคคลส่วนรวม ช่วยให้การสื่อสารของบุคคลบรรลุเป้าหมายได้ เพราะเมื่อกลุ่มมีความสนใจมุ่งไปในทิศทางใด บุคคลส่วนใหญ่ในกลุ่มก็จะมี ความสนใจในทางนั้นด้วย

3. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจ โดยสื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจงและมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่มตัวอย่างของ สื่อเฉพาะกิจ เช่น จุลสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ ใบปลิว คู่มือ นิทรรศการ เป็นต้น ดังนั้น พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ เฉพาะกิจ นี้ ผู้รับสารจะได้รับข้อมูลข่าวสารหรือความรู้เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง

จะเห็นได้ว่า ข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญในการนำมาประกอบการตัดสินใจของบุคคล ยิ่งบุคคลเกิดความไม่แน่ใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าใดบุคคลย่อมต้องการเปิดรับข่าวสารมากขึ้นเท่านั้น โดยไม่จำกัดว่าจะทำการเปิดรับ ข่าวสารจากสื่อใด ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน สื่อบุคคล หรือสื่อเฉพาะกิจ แต่ทั้งนี้บุคคลจะทำการเปิดรับข่าวสารเฉพาะเรื่องที่ตนให้ความสนใจเท่านั้นเนื่องจากข่าวสารในปัจจุบันมีมากเกินไป ผู้รับสารจะรับไว้ทั้งหมดได้ จึงทำให้เกิดกระบวนการเลือกรับข่าวสารขึ้น อย่างไรก็ตามบุคคล แต่ละคนก็จะมีเกณฑ์ในการเลือกรับข่าวสารที่แตกต่างกันตามลักษณะส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมในสังคมนั้น ๆ และวัตถุประสงค์หรือความต้องการที่จะเปิดรับข่าวสารของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันย่อมทำให้มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกันได้ด้วย

แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการเมือง

มนุษย์นั้นโดยธรรมชาติเป็นสัตว์สังคม ที่ต้องอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่คณะ เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกัน หากมิได้กำหนดกติกาอะไรสักอย่างขึ้นมาจำกัดการอยู่ร่วมกันของมนุษย์แล้วนั้น มนุษย์ด้วยกันเองยังเชื่อว่าน่าจะก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายขึ้นในสังคม และการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ เนื่องจากโดยธรรมชาติของมนุษย์นั้น ปาเถื่อน ขลาดกลัว และไม่เป็นระเบียบ เมื่อมนุษย์จำต้องอาศัยอยู่รวมกันในสังคมภายใต้กติกาแล้ว ก็จำเป็นต้องกำหนดตัวผู้นำมาทำหน้าที่ควบคุมดูแลให้สังคมหรือการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย เช่นที่กล่าวมาเราคงพอจะทราบบ้างแล้วว่าเหตุใดจึงเกิดมีระบบการปกครองขึ้น

มนุษย์จำเป็นต้องปกครองกันนั้น หากเกิดปัญหขึ้นในระหว่างมนุษย์ด้วยกัน หรือการจะทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นไป หลีกเลียงมิได้เสียที่จะต้องเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจทางการเมือง อันมีความหมายและบริบทที่สะท้อนออกมาในเรื่องของการใช้อำนาจเพื่อการปกครองประชาชน การเมืองการปกครองซึ่งเป็นสภาพการณ์และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ จึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตของมนุษย์อย่างมิอาจปฏิเสธได้ ซึ่งก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่ผู้ใดก็ตาม จำเป็นต้องให้ความสนใจกับเรื่องการเมืองการปกครองไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง เนื่องจากสิ่งใดที่ออกมาจากสถาบันทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติที่ทำหน้าที่ในการตรากฎหมายต่าง ๆ เพื่อบังคับใช้ มาจากรัฐบาลในรูปของ

นโยบายสาธารณะ (Public Policies) โครงการพัฒนา (Developmental Program) และงานต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นหรือดำเนินไปโดยภาคราชการ รวมไปถึงการตัดสินใจหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลต่อบุคคล และบุคคลกับรัฐ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเรื่องที่การเมืองส่งผลกระทบต่อทุกคนอย่างที่ไม่อาจมองข้ามไปได้

การศึกษาเรื่องการเมืองและการปกครองของประเทศ จึงเป็นสิ่งที่ถูกบรรจุอยู่ในแทบทุกสาขาวิชาในระดับอุดมศึกษาให้นักศึกษาได้รู้เรียน ทำความรู้จักความเข้าใจในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคม และเป็นเรื่องภาคการทั้งหลายต่างรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป ภายใต้ความมุ่งประสงค์ที่จะหยั่งรากประชาธิปไตยในสังคมไทย มนุษย์ตามธรรมชาติเป็นสัตว์การเมืองต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือชุมชน อันแตกต่างไปจากสัตว์โลกอื่น ๆ ซึ่งใช้ชีวิตอยู่ด้วยสัญชาตญาณเป็นหลัก หากแต่มนุษย์ นอกจากจะอยู่ด้วยสัญชาตญาณแล้ว ยังมีเป้าหมายอยู่ร่วมกันอีกด้วย ดังนั้นการอยู่ร่วมกันของมนุษย์จึงมิใช่มีชีวิตอยู่ไปเพียงวัน ๆ หนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นการอยู่ร่วมกันเพื่อจะให้มีชีวิตที่ดีขึ้นอีกด้วย เราจึงจะมองเห็นภาพของการเมืองในแง่หนึ่งว่าการเมืองนั้นก็คือ การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในชุมชนหรือสังคมเพื่อให้ความสงบสุข

ทฤษฎีรัฐศาสตร์ มุมมองที่ใช้พิจารณาการเมืองหรือพูดเป็นศัพท์ทางวิชาการก็คือ แนวการศึกษาวิเคราะห์การเมือง (Approach to Political Analysis) ก็ย่อมแตกต่างกันออกไปบ้างตามแต่ใครจะเห็นว่าแนวการมองการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่ใกล้เคียงต่อการอธิบายความเป็นการเมืองได้มากที่สุด โดยคำว่า “การเมือง” นี้ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันไปบ้างในรายละเอียด ตามแต่จะใช้ตัวแบบใดในการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมือง และด้วยตัวแบบที่เป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์นี้ จะยังผลให้กรอบการมองคำว่าเมืองต่างกันไป ในขณะที่สาระสำคัญของคำจำกัดความเป็นไปในการทำนองเดียวกันกล่าวคือเป็นเรื่องของการใช้อำนาจแบบสองทางระหว่างฝ่ายที่เป็นผู้ปกครอง (Rulers) และฝ่ายผู้ถูกปกครอง (Ruled) กล่าวถึงสำหรับผู้ศึกษารัฐศาสตร์มือใหม่แล้วการทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ของคำว่าเมืองนั้น จึงจะเป็นเรื่องที่สร้างความสับสนอยู่ มิใช่น้อย เนื่องมาจากความหมายของเมืองที่ปรากฏอยู่ในตำราเล่มต่าง ๆ ที่เขียนขึ้นเผยแพร่ นั้นมีอยู่หลากหลายต่างกันไปตามความเจตนาและมุ่งประสงค์ในการนำความหมายของเมืองเพื่อไปอธิบายปรากฏการณ์ของผู้ให้คำนิยามความหมายของเมืองดังได้กล่าวไปแล้ว เมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับรูปของรัฐและการจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง โดยเมื่อสังคมมนุษย์ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมียุติธรรม บุคคลจึงต้องแบ่งออกเป็นสองพวกใหญ่ ๆ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่บังคับกับผู้ถูกบังคับเสมอ ซึ่งความหมายของคำว่าเมือง มานำเสนอโดยจำแนกได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ
- กลุ่มที่ 2 การเมืองเป็นเรื่องของการจัดสรรทรัพยากรของรัฐหรือสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม
- กลุ่มที่ 3 การเมืองเป็นเรื่องของความขัดแย้ง
- กลุ่มที่ 4 การเมืองเป็นเรื่องของการประนีประนอมผลประโยชน์
- กลุ่มที่ 5 การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐและการบริหารประเทศ
- กลุ่มที่ 6 การเมืองเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบายของรัฐ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2517)

สรุปได้ว่า การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐและการใช้อำนาจหน้าที่รัฐการได้มาซึ่งอำนาจหน้าที่ เพื่อที่จะใช้อำนาจหน้าที่ที่รัฐให้อำนาจ มาจัดสรรผลประโยชน์ให้เกิดแก่ประชาชนให้มากที่สุดเป็นการจัดสรรสิ่งที่ดีที่สุด เพื่อในการพัฒนาประเทศ และเป็นการพัฒนาบุคลากรให้เท่าเทียมนานาประเทศ จำแนกได้เป็น 6 กลุ่ม คือ 1. การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ 2. การเมืองเป็นเรื่องของการจัดสรรทรัพยากรของรัฐหรือสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม 3. การเมืองเป็นเรื่องของความขัดแย้ง 4. การเมืองเป็นเรื่องของการประนีประนอมผลประโยชน์ 5. การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐและการบริหารประเทศ และ 6. การเมืองเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบายของรัฐ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร

การสื่อสาร (Communication) มีรากศัพท์ มาจากภาษากรีกว่า Communis แปลว่า ทำให้เหมือน ซึ่งต่อมาได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการสื่อสารไว้มากมาย เช่น การสื่อสารหรือวิชาวาทศิลป์ (Rhetoric) คือการจูงใจทุกรูปแบบ การสื่อสารหมายถึงการถ่ายทอดข่าวสาร จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง การสื่อสารคือกระบวนการในการ แลกเปลี่ยนข่าวสารความคิดเห็น ทศนคติ ระหว่างบุคคลกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยผ่านทาง การพูด การเขียน กิริยาท่าทางการแสดงออก เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งและ ผู้รับสารมากที่สุด แต่ก็มีนักวิชาการบางท่าน ได้เสนอว่า การสื่อสาร คือการแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการใช้สัญลักษณ์ และระบบสาร (Message Systems) ได้อธิบายว่า การสื่อสาร เป็นกระบวนการ ถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ความคิด อารมณ์ ความรู้สึกผ่านสัญลักษณ์ เช่น ภาษา ภาพ ตัวเลข ฯลฯ การสื่อสารครอบคลุมถึง กระบวนการทุกอย่างที่บุคคลหนึ่ง ส่งผลต่อ ความรู้สึกของอีกคนหนึ่ง การสื่อสาร จึงมิใช่เพียงการเขียน และการพูดเท่านั้น แต่รวมถึงการแสดงและพฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์กล่าวโดยสรุป การสื่อสารคือ กระบวนการของการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยผ่านสื่อต่าง ๆ (George, 1996)

ความสำคัญของการสื่อสาร เป็นกระบวนการเกิดขึ้นเป็นปกติวิสัยของคนทุกคน และมีความเกี่ยวข้องไปถึงบุคคลอื่นตลอดจนถึงสังคมที่แต่ละคนอาศัยอยู่ ไม่ว่าจะทำอะไร ล้วนต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ทั้งสิ้น จะเห็นได้จากการที่ คนพยายามคิดค้นและพัฒนาวิธีการ สื่อสารมาตั้งแต่สมัยโบราณทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน ตลอดจนเครื่องมือหรือเทคนิควิธีการต่าง ๆ ล้วนเกิดจากความพยายามอย่างสูงของคน ต่อเนื่องมาหลายชั่วอายุ หากการสื่อสารไม่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งแล้วเครื่องมือ และวิธีการสำหรับการสื่อสารต่าง ๆ เหล่านี้คงไม่เกิดขึ้นและพัฒนามาให้เห็นเหมือน ปัจจุบันนี้ สภาพสังคมที่คนจะต้องเกี่ยวข้องกันมากขึ้นเช่นปัจจุบันการสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมมากขึ้นหากคนในสังคมขาดความรู้ความเข้าใจในการ สื่อสารไม่สามารถถ่ายทอด ความรู้ความคิดหรืออาจทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันได้ ย่อมจะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลและสังคมทุกวันนี้มีอยู่ มากอาจเป็นสาเหตุมาจากความล้มเหลวของการสื่อสาร ดังนั้น การสื่อสารจึงมีความสำคัญ สำหรับบุคคลและสังคมหลายด้านทั้งด้านชีวิตประจำวันวันที่แต่ละคนจะต้องสื่อสารกับ ตัวเองและสื่อสารกับผู้อื่นตลอดเวลา นับตั้งแต่เวลาตื่นนอนก็ต้องสื่อสารกับตัวเองและคน อื่นที่อยู่ใกล้ตัว การฟังวิทยุ อ่านหนังสือ ออกจากบ้านไปปฏิบัติภารกิจ ประจำวันก็ต้อง พบปะบุคคลและเหตุการณ์ต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นเรื่องที่ต้องทำการสื่อสารอยู่ทั้งสิ้นไม่อยู่ใน ฐานะผู้ส่งสารก็อยู่ในฐานะผู้รับสาร หากคนเราขาดความรู้หรือทักษะการสื่อสารก็อาจทำให้ การปฏิบัติภารกิจประจำวันอาจบกพร่องได้ในด้านสังคมการรวมกลุ่มในสังคมสังคมทั้งใน ระดับ ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศจะต้องมีการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ในเรื่องต่างๆ และมีกระบวนการทำให้คนยอมอยู่ในกฎเกณฑ์กติกาของสังคม โดยเฉพาะ ด้านการเมืองการปกครองนั้นก็จะต้องใช้การสื่อสารทุกขั้นตอนเช่นกัน (ประมะ สตะเวทิน, 2539)

ประเภทของการสื่อสาร การสื่อสารแบ่งตามจำนวนของผู้รับสารได้ 5 ประเภท ดังนี้ 1. การสื่อสารภายในตนเอง หมายถึงการที่บุคคล คิด ตัดสินใจ วิเคราะห์ปัญหา แล้ว สื่อสารจากความคิดผ่านใจไปเป็นการกระทำ 2. การสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการสื่อสารที่มี ผู้รับสารตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไปเป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง ผู้ส่ง สารและผู้รับสาร มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง 3. การสื่อสารสาธารณะ เป็นการสื่อสารที่กระทำ กับผู้รับสารจำนวนมาก ในที่สาธารณะ มักเป็นการสื่อสาร เพื่อโน้มน้าวใจในเป้าหมายใด เป้าหมายหนึ่ง เช่นการปราศรัยทางการเมือง 4. การสื่อสารภายในองค์กร เป็นการสื่อสารกับ ผู้รับสารที่อยู่ภายใน องค์กรเดียวกัน มีเป้าหมายเพื่อสร้างเอกภาพภายในองค์กร และ 5. การสื่อสารมวลชน คือ การสื่อสารที่ส่งผ่านสื่อไปยังผู้รับสารจำนวนมากที่แตกต่างกัน ผู้รับสาร สามารถรับสารได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และรับซ้ำได้

คุณลักษณะของสื่อมวลชน การจะอธิบายว่าสื่อชนิดใดจัดเป็นสื่อมวลชน จะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะดังต่อไปนี้ 1. สื่อนั้นสามารถส่งสารไปยังผู้รับจำนวนมากได้พร้อม ๆ กัน 2. ผู้รับสามารถรับสารจากสื่อได้ออย่างสะดวก 3. ผู้รับสามารถรับสารจากสื่อได้ออย่างรวดเร็ว 4. ผู้รับสามารถรับสารจากสื่อได้ตลอดเวลาที่ต้องการ 5. ผู้รับสารสามารถรับสารจากสื่อซ้ำได้ และผู้ส่งสามารถส่งซ้ำได้ หากเข้าข่ายคุณสมบัติเหล่านี้ ก็จัดว่าสื่อเป็นสื่อมวลชน ดังนั้น บรรดาสื่อใหม่ (New Medias) ที่ส่งสารผ่าน Internet จึงจัดเป็นสื่อมวลชน เช่น Facebook Twitter Line Instragram และได้มีการอธิบายถึงความสำคัญของสื่อมวลชนไว้ดังนี้ คือ สื่อมวลชนเป็นแหล่งพลังอำนาจ เนื่องจากเป็นช่องทางที่มีอิทธิพล ในการถ่ายทอดข่าวสารต่าง ๆ การที่สื่อมวลชนเลือกที่จะนำเสนอข้อมูลชุดใดย่อมส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้รับสาร อย่างกว้างขวาง สื่อมวลชนเป็นพื้นที่สาธารณะที่เปิดให้คนทุกกลุ่มได้ใช้พื้นที่ สาธารณะนี้ทั้งในระดับชาติ และระดับสากล สื่อมวลชนถือเป็นต้นกำเนิดของความหมายต่าง ๆ ในสังคม เช่น การเผยแพร่คำ นิยามศัพท์ต่างๆ การถ่ายทอดภาพลักษณ์ของบุคคล องค์กร สถาบัน การให้คุณค่ากับวัฒนธรรม รวมทั้งการสนับสนุนค่านิยมต่าง ๆ ให้เป็นค่านิยมหลักของสังคม สื่อมวลชนเป็นผู้กำกับให้กฎระเบียบในสังคมดำรงอยู่หรือสูญสลายไป สื่อมวลชนเปรียบเสมือนกุญแจของเกียรตินิยมชื่อเสียงผู้ที่ปรากฏตัวผ่านสื่อมวลชน ย่อมเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และเมื่อได้พื้นที่สื่อมวลชนซ้ำ ๆ จะกลายเป็นบุคคลสาธารณะที่มีชื่อเสียงโด่งดังในที่สุด (Mc Quail Dennis, 2005)

สรุปได้ว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งหรือกลุ่มคนหนึ่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ซึ่งการสื่อสารนั้นจะต้องดำเนินการผ่านสื่อต่าง ๆ สื่อมวลชนจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวกลางในการส่งผ่านข้อมูล โดยสื่อในปัจจุบัน แบ่งเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ คือ สื่อมวลชนกระแสหลัก อันได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ กับสื่อใหม่ ซึ่งเป็นสื่อที่มาพร้อมเทคโนโลยีสมัยใหม่ นั่นคือ อินเทอร์เน็ต ในการศึกษาการสื่อสาร เราจึงต้องเรียนรู้ประเภทของสื่อต่าง ๆ รวมถึงคุณลักษณะของสื่อ เพื่อที่จะควบคุมให้การสื่อสารนั้นมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมือง

ในอดีตที่ผ่านมาการนำเสนอข่าวการเมือง เป็นเรื่องที่น่าเบื่อ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มการนำเสนอข่าวในโลกตะวันตกให้มีความน่าสนใจมากขึ้น โดยนำเอาความบันเทิงเข้ามาผสมผสานโดยปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมประชานิยม (Popular Culture) เช่นมีการสรุปข่าวแบบเล่าเรื่อง ย่อยข่าวให้เข้าใจง่าย และมีการนำเสนอแบบถ่ายทอดสด ทำให้คนทั่วไปหันมาสนใจดูข่าวมากขึ้น การศึกษาการสื่อสารทางการเมือง จากอดีตจนถึงปัจจุบันได้คลี่คลายไปตามวิวัฒนาการ จากการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน ที่มีสื่อมวลชนเป็นผู้

กำหนดวาระเนื้อหา การนำเสนอ มาจนถึงสื่อใหม่ในปัจจุบันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยยะสำคัญทางการสื่อสารการเมือง เพราะเหตุที่อินเทอร์เน็ตนั้นแพร่ขยายไปในทุกครัวเรือน ทำให้ประชาชนสามารถรับข่าวสารโดยตรงจากนักการเมืองได้โดยไม่ต้องผ่านสื่อมวลชนอื่น ๆ ซึ่งทำให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งที่ง่ายและตรง ขณะเดียวกันการบิดเบือนข่าวสารก็สามารถแพร่ขยายได้รวดเร็วไม่แตกต่างกัน การสื่อสารทางการเมืองในยุคข้อมูลข่าวสารนั้นจึงเป็นการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว แต่ป้องกันการบิดเบือนได้ยาก ดังนั้นทีมงานสื่อสารของนักการเมืองทั้งหลายจึงล้วนต้องเป็นมืออาชีพทั้งสิ้น ไม่อาจใช้อาสาสมัครทั่วไปได้ เพราะการส่งข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งล้วนมีผลต่อคะแนนนิยมตลอดเวลา บทบาทของการสื่อสารในทางการเมืองทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ และแพร่ขยายวงการศึกษาศาสตร์นี้จากซีกโลกตะวันตกกระจายไปทุกภูมิภาคในโลก รวมถึงประเทศไทยที่ได้มีการศึกษาศาสตร์แขนงนี้อย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ทศวรรษที่ 2540 เป็นต้นมา

ความหมายของกระบวนการสื่อสารทางการเมือง คือ การถกเถียงของสาธารณชนเกี่ยวกับการจัดสรรสาธารณประโยชน์ อำนาจหน้าที่ และกำหนดกฎระเบียบในสังคม (การให้รางวัล และการลงโทษ) ความหมายของการสื่อสารทางการเมืองมี 4 ข้อ คือ 1. การสื่อสารใด ๆ ที่สัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับระบบสังคม อันได้แก่ รัฐบาล พรรคการเมือง กลุ่มกดดันทางการเมือง การเคลื่อนไหวของประชาชน ซึ่งกลุ่มหรือบุคคลเหล่านี้อาจเป็นทั้งผู้ส่งหรือผู้รับสาร 2. สื่อสารการเมืองเป็นเรื่องของการโน้มน้าวใจ จัดกระทำหรือการหลอกลวงเพื่อที่จะนำไปสู่อำนาจ อุดมการณ์ ผลประโยชน์ ความขัดแย้ง ประชามติ ฯลฯ 3. การสื่อสารนี้อาจเป็นไปในรูปของข่าว เหตุการณ์เสมือนจริง การโฆษณาชวนเชื่อ การเบี่ยงเบนข้อเท็จจริง โดยวิธีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ 4. การสื่อสารทางการเมืองเกี่ยวข้องกับการตลาดทางการเมือง โดยเฉพาะกระบวนการเลือกตั้ง การหยังเสียง อันเป็นเครื่องมือสำคัญในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Karl, 1966)

ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง การเมืองเป็นเรื่องที่มีความสำคัญกับชีวิตของคนที่อยู่ในสังคม การสื่อสารทางการเมืองจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต และการตัดสินใจ ของประชาชนอย่างกว้างขวาง ศาสตร์ชนิดนี้จึงแยกออกจากการสื่อสารโดยทั่วไปตามความแตกต่างที่มีผลกระทบต่อชีวิตของผู้นับอย่างมีนัยสำคัญ การสื่อสารนั้นเปรียบเหมือนเส้นใยประสาทของมนุษย์ และการสื่อสารทางการเมือง ก็เป็นดังเส้นใยสมองของรัฐบาล หากปราศจากซึ่งการสื่อสารรัฐบาลก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้ การเมืองจึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจแยกออกจากการสื่อสารได้เลย เพราะหากปราศจากการสื่อสาร ก็ไม่อาจนำมาซึ่งการตอบรับ สนับสนุนจากประชาชน ซึ่งระบอบประชาธิปไตยถือเสียงประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกผู้ปกครอง กระบวนการสื่อสารทางการเมือง จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในทุก

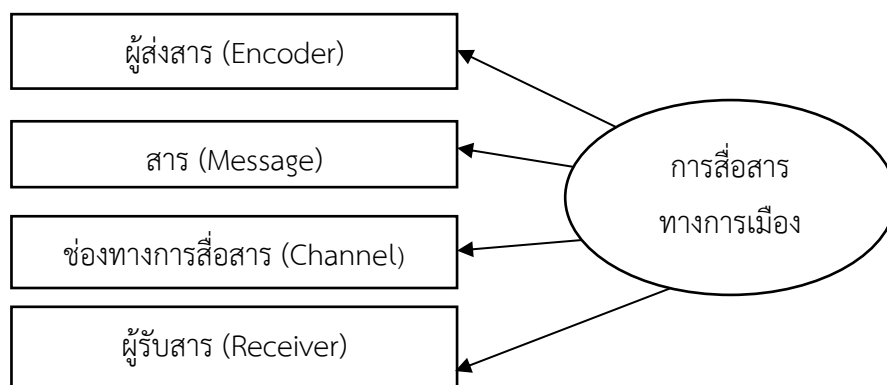
ขั้นตอนทางการเมืองเริ่มตั้งแต่การเลือกตั้ง ซึ่งเป็นที่มาของผู้ปกครอง และฝ่ายนิติบัญญัติ ผู้ที่เสนอตัวเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ก็จะต้องสื่อสารให้ผู้เลือกตั้งได้รู้จัก และรู้ถึงแนวนโยบายของพรรค เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือก ซึ่งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ถือเป็น การสื่อสารทางการเมืองที่เข้มข้นอย่างยิ่ง บรรดาผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องจ้างที่ปรึกษามืออาชีพ มาวางกลยุทธ์การหาเสียง ทั้งวางแผนนโยบายให้โดนใจผู้เลือกตั้ง สร้างคำขวัญที่โดดเด่น น่าสนใจ ชวนจดจำ และวางแผนการใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อให้สารถูกส่งไปถึงกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในปัจจุบัน ได้นำเอาแนวคิดการตลาดทางการเมืองมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ เพื่อช่วงชิงชัยชนะในการเลือกตั้ง ทั้งในซีกโลกตะวันตกและแพร่ขยายมายังซีกโลกตะวันออก รวมถึงประเทศไทย บทบาทของสื่อมวลชนในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง สื่อมวลชนนอกจากจะเป็นผู้นำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองแล้ว ยังทำหน้าที่เป็น ผู้วิพากษ์วิจารณ์ วิเคราะห์ ประเมิน บุคคล สถานการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองอีกด้วย ดังนั้น สื่อมวลชนจึงเปรียบเหมือน “ตัวแสดง” ทางการเมืองด้วย การที่สื่อมวลชนเลือกที่จะ นำเสนอหรือไม่นำเสนอประเด็นทางการเมืองใด ก็เหมือนเป็นผู้กำกับหรือผู้กำหนดความเป็นจริงทางการเมือง บทบาทของสื่อมวลชนในทางการเมืองจึงมีสูงอย่างยิ่ง ดังต่อไปนี้

1. อำนาจในการกำหนดความจริงทางการเมือง
2. อำนาจในการกำหนดระเบียบวาระทางการเมือง
3. อำนาจในการกำหนดสาธารณมติ
4. ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของสื่อมวลชน เปรียบเทียบสังคมกับร่างกายของมนุษย์ โดยถือว่าร่างกายทั้งหมดเป็นระบบใหญ่ โดยมีระบบย่อย ๆ ประกอบกันอยู่ ซึ่งต่างต้องพึ่งพาอาศัยกัน ระบบใหญ่จะต้องมีหน้าที่พื้นฐาน คือรักษาเสถียรภาพของทั้งระบบเอาไว้ เพื่อให้ทั้งระบบมีความสมดุล ทุกส่วนต้องมีการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่ หากระบบย่อย ๆ ทำหน้าที่ได้ดี ระบบทั้งหมดก็จะมีเสถียรภาพ ดังนั้นแบบแผนของกิจกรรมจะต้องคงทน และมีเสถียรภาพ สื่อสารมวลชนมีหน้าที่ทางสังคมหรือพันธกิจ (Social Function) คือเป็นผู้เฝ้าระวังและตรวจสอบสภาพแวดล้อมทางสังคม และการเมือง ที่เรียกว่า “สุนัขเฝ้าบ้าน” (Watchdog) Parson ระบุหน้าที่ทางสังคมของสื่อมวลชนไว้ 4 ประการคือ

1. ปลุกฝังค่านิยมหลักในสังคม (Core Value)
2. รักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของระบบไว้
3. จัดความขัดแย้งในสังคม
4. หาวีถีทางในการปรับตัวให้สังคมอยู่รอดได้อธิบายหน้าที่ของสื่อมวลชน ในการที่จะต้องแก้ไขบทบาทของสื่อบางสื่อที่ทำให้คนในสังคมเกิดความแปลกแยกต่อสังคม ดังนี้

1. สื่อต้องทำหน้าที่พาผู้คนหลบหนีจากโลกของความเป็นจริง เพื่อประคับประคองมิให้คนเกิดความโดดเดี่ยวจนต้องการฆ่าตัวตาย
2. สื่อต้องทำหน้าที่ผ่อนคลายความตึงเครียด มิให้คนในสังคมเกิดความเครียดจนนำไปสู่การแสดงออกที่รุนแรง
3. สื่อต้องทำหน้าที่สร้างสิ่งชดเชยหรือทดแทน เพื่อมิให้สังคมขาดที่พึ่งพิง ตัวอย่างเช่น การที่สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการระดมเงินทุนช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ

ภาพที่ 1 แบบสื่อสารการเมือง (Merton, 1949)

หลักสารานิยมธรรม

สารานิยมธรรม (วิ.ม.หา. (ไทย) 4/136/213) หมายถึง ธรรมที่ส่งเสริมให้คนในสังคมระลึกถึงกันด้วยความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และสร้างความผูกพันระหว่างบุคคล หลักธรรมนี้ประกอบด้วย 6 ประการ ได้แก่

ข้อที่ 1 เรียกว่า เมตตากายกรรม หมายถึง ช่วยเหลือกันในกิจธุระด้วยความเมตตา

ข้อที่ 2 เรียกว่า เมตตาวจีกรรม หมายถึง ใช้คำพูดสุภาพ สอนสั่งและตักเตือนกันด้วยความหวังดี

ข้อที่ 3 เรียกว่า เมตตามโนกรรม หมายถึง คิดดีต่อกัน ปราศจากสิ่งที่ดีให้กันและกัน

ข้อที่ 4 เรียกว่า สาราณโมคิ หมายถึง แบ่งปันสิ่งของและทรัพยากรที่ได้มาโดยชอบธรรม

ข้อที่ 5 เรียกว่า สีสสามัญญตา หมายถึง ปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยอย่างเสมอภาค

ข้อที่ 6 เรียกว่า ทิฐีสามัญญตา หมายถึง มีความคิดเห็นที่ดีและร่วมกันสร้างความสงบสุขในสังคม(ที.ปา. (ไทย) 11/317/257)

การประยุกต์ใช้หลักสารานิยมธรรมในพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ช่วยส่งเสริมการสื่อสารที่มีคุณภาพ ลดความขัดแย้ง และสร้างความร่วมมือในสังคม หลักธรรมเหล่านี้ยังช่วยเพิ่มมิติทางจริยธรรมในกระบวนการสื่อสาร เช่น การแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี การเคารพความแตกต่าง และการสร้างเอกภาพในหมู่ประชาชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง (แก้ว ชิตตะชบ, 2550) การบูรณาการหลักสารานิยมธรรมในพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากหลักธรรมทั้ง 6 ประการเน้นถึงการปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อ

ส่วนรวม เช่น การแสดงเมตตาต่อกัน การแบ่งปันทรัพยากร และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง การนำหลักธรรมเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการสื่อสารจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพ ลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างความร่วมมือในกระบวนการทางการเมือง การสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความรู้และความเข้าใจร่วมกัน หลักสาราณียธรรมช่วยเพิ่มมิติของจริยธรรมในกระบวนการสื่อสาร โดยเฉพาะการสนับสนุนการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี การยอมรับความแตกต่าง และการสร้างความเป็นเอกภาพในหมู่ประชาชน

สรุปได้ว่า หลักสาราณียธรรม หมายถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน 6 ประการ คือ เมตตา กายกรรม เมตตา จิกรม เมตตา มโนกรรม สาธารณ โภคิ สีสสามัญญตา ทิฏฐิสามัญญตา ทำให้คนเราไม่เห็นแก่ตัว แต่จะคิดถึงคนอื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น เข้าใจคนอื่นมากขึ้น ระลึกถึงกัน ผูกพันเชื่อมโยงบุคคลไว้ด้วยน้ำใจ ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ทำให้คนในสังคมมีน้ำใจช่วยเหลือกันและกันได้ ทำให้คนในสังคมมีความรักมีความจริงใจและสมานสามัคคีกัน ทำให้ทุกคนในสังคมเคารพกันรักกันนับถือและไว้วางใจซึ่งกัน ทำให้เกิดความร่วมมือกันในการทำกิจธุระของหมู่คณะ ทำให้การพัฒนาสังคมและประเทศชาติเป็นไปด้วยดี เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน การใช้หลักธรรมนำไปสู่การสร้างความปลอดภัยและสมานฉันท์ ได้แก่ หลักความถูกต้อง หลักความเหมาะสม หลักความเหมาะสม หลักความยุติธรรม หลักพรหมวิหารธรรม หลักความเสียสละ เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นได้

สรุป

ในยุคปัจจุบัน การสื่อสารผ่านเครือข่ายไร้สายมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมและการเปิดรับข่าวสารของประชาชน โดยเฉพาะในบริบทของข่าวสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย หลักสาราณียธรรม 6 ประการ ได้แก่ เมตตา กายกรรม เมตตา จิกรม เมตตา มโนกรรม สาธารณ โภคิ สีสสามัญญตา และทิฏฐิสามัญญตา ถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการเปิดรับข่าวสารที่สร้างสรรค์ ลดความขัดแย้ง และสร้างความร่วมมือในสังคม การบูรณาการหลักธรรมนี้สามารถช่วยเพิ่มความเข้าใจทางการเมือง สนับสนุนการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และเสริมสร้างเอกภาพในหมู่ประชาชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน ดังนั้น การศึกษาแนวทางพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักสาราณียธรรม จึงช่วยเพิ่มความเข้าใจถึงความสำคัญของการบูรณาการหลักธรรมในกระบวนการสื่อสาร การนำหลักธรรมนี้มาใช้ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความสงบสุขในสังคม

แต่ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารทางการเมืองและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตย

เอกสารอ้างอิง

- แก้ว ชิตตะขบ. (2550). *พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2517). *ความคิดอิสระ : รวบรวมบทความทางการเมืองระหว่างปี 2511-2516*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ณ.
- นิลุบล ใจอ่อนน้อม. (2543). *การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรมะ สตะเวทิน. (2539). *การสื่อสารมวลชน : กระบวนการและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- พฤทธิสถาน ชุมพล. (2537). *การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมไทยกับการจรรโลงประชาธิปไตย : ข้อคิดบางประการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลลิตา อังสวานนท์. (2554). *พฤติกรรม的开รับ และความพึงพอใจในการใช้เว็บไซต์ i-Greenspace (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารองค์กร)*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลิขิต อีร์เวคิน. (2550). *ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยไม่ใช่ระบบที่ดีที่สุด หากแต่เป็นระบบที่เลวร้ายที่สุด*. กรุงเทพฯ: บริษัท มิสเตอร์ ก๊อปปี้.
- George, A. M. (1996). *Language an Communication*. New York: McGraw-Hill.
- Karl, W. D. (1996). *The Nerves of Government; Model of Communication and Control*. New York: Free Press.
- Mc Quail Dennis. (2005). *Mc Quail s Mass Communication Theory*. London: Sage.
- Merton, R. K. (1949). *Social Theory and Social Structure*. Glencoe, Illinois: Free Press.